

VERONTWAARDIGING

SAM DE SMEDT (HOOFDREDACTEUR)

Als filosofie vertrekt van de verwondering, zoals Plato zei, dan begint engagement bij de verontwaardiging. Niet het gepolijste 'ai' of het geveinsde 'oh'. (Daarmee breng je het hooguit tot quiz-master of VLD-voorzitter.) Maar een luidkeelse binnensmondse vloek die merg en been doorklieft en waardoor je de aandrang voelt om te handelen.

Beschikken we nog over dat vermogen, individueel en collectief? Voelen we ons nog in staat om onze verontwaardiging te uiten, als mens en als beweging? Uiteraard wel. Maar wanneer? En hoe?

Als er doden vallen. André Cools, Karel Van Noppem, Sémira Adamu, Patrick Mombaerts, Heizel, Nijvel, de verdwenen of vermiste kinderen, de vermoorde koeriers, het fietsende gezin uit Schilde, de vergiftigde borelingen in Gasthuisberg... Dan komen er massademonstraties, solidariteitsacties, protestmanifestaties, witte comités en witte marsen, herdenkingsplechtigheden en lezersbrieven.

2

Als er slachtoffers vallen. (Of dreigen te vallen.) De sluitingen bij Renault en Levi Strauss, het slopen van weekendhuisjes of villaatjes, de vernietiging van Doel, het uitwijzen van mensen-zonder-papieren... Dan komen er stakingen en werkonderbrekingen, betogingen en steunbetuigingen, klachten, petitie's, interpellaties.

Dood, van wat? Slachtoffer, van wie? Dat doet er blijkbaar toe als we ons verontwaardigen, als we de oprukkende gevoelens de vrije loop laten, van ongeloof en ontsteltenis, over woede, tot opstandigheid en verzet.

Maar hoe duurzaam is een blijk van verontwaardiging? Hoe trefzeker worden woorden omgezet in daden? Blijft het bij die verbeten vloek? Of doen we daadwerkelijk een inspanning om ons gekrenkt rechtvaardigheidsgevoel te laten doorwerken in het doen en laten, thuis, op school, op straat, op bezoek bij burens of kennissen, op het werk, in het stembok?

Test. Hoe hebben we ons gedragen bij het bekend raken van een van de volgende 'affaires'? KS en Super Club, Agusta en Dassault, KB-Lux, luxe-prostitutie Rita Verstraete, de obussen, de smeerpomp, de milieuboxen, de vrijlating wegens procedurefouten (koppelbazen) of verjaringstermijnen (Securitas)?

We hebben waarschijnlijk onszelf horen vloeken en misschien gezegd – of gedacht – dat dit niet mag/kan, dat het gerecht zijn/haar werk moet doen, dat de politie moet

optreden, dat de politiek moet tussenkomen, dat er hoe dan ook een einde moet komen aan de gewraakte misbruiken of wantoestanden. En dan? Hebben we iemand aangesproken, ons verenigd? Hebben we iets gedaan, ons ingezet? De verontwaardiging was er. Maar was het slechts verontwaardiging?

Verontwaardiging is nuttig en nodig, maar onvoldoende om tot engagement te komen. Want individuele verontwaardiging schiet tekort. Ook collectieve verontwaardiging blijft te veel beperkt tot oprispingen of ongenoegen. Al is het dan het begin van engagement, het is nog geen engagement in de betekenis van 'zich verbinden tot'. De morele reflex dient gevolgd door een ethische reactie. En ethiek heeft met waarden te maken, reageren met handelen. Dus de handen uit de mouwen steken om de waarden te vrijwaren.

Staan we in dit opzicht verder of minder ver dan anderen? De indruk zou kunnen ontstaan door de verontwaardiging in Nederland naar aanleiding van het overlijden van de twee Gorinchemse meisjes en het ombrengen van de jonge Fries Meindert Tjoelker. Maar schijn kan ook bedriegen. Dat verontwaardigd zijn of worden heeft niet zozeer te maken met nationaliteit of burgerschap dan wel met ideologie en beschaving. Overigens, 'zich verontwaardigen' wordt door mijn *van Dale* omschreven als 'ge-belg-d zijn', zonder koppeltekens...

Om tot engagement te komen, dient verontwaardiging niet alleen vertaald maar ook gevoed te worden: door informatie en documentatie over wat er gebeurt, door commentaar en kritiek bij wat er voorvalt, door voortdurend de aandacht te vestigen op de waarde van onze (fundamentele) doelstellingen en onze (christelijke) overtuiging. *De gids op maatschappelijk gebied* probeert een bijdrage te leveren tot de verwerking van die drievoudige opdracht: door te beschrijven en te verklaren, door te ontleden en samen te vatten, door te duiden en te verduidelijken. Onder andere om verontwaardiging te wekken. In een dergelijk licht zijn artikels als die over gedoogbeleid en begrotingsmaatregelen minder onschuldig en minder vrijblijvend dan doorgaans aangenomen wordt.

Dat er behalve kerk-, school- en kot-asiel ook ACW-asiel bestaat en dat het ACW met *Uitsluiting? Uitgesloten!* de sociale economie ondersteunt, biedt twee voorbeeldige voorbeelden van dit soort engagement-uit-verontwaardiging. En de teksten die ter zake in *De gids op maatschappelijk gebied* verschenen zijn zullen wel niet vreemd zijn aan beide gebaren.

Teksten volstaan uiteraard niet. Vanzelfsprekend moeten ze ook gelezen, begrepen, vertaald worden. Maar dat moet u zelf doen, alleen, of samen met anderen. *De gids op maatschappelijk gebied* 'gidst', niet door te bevelen of te leiden, maar door te begeleiden en met (economische) stafkaart, (culturele) zaklamp, (politiek) kompas en (sociale) sextant in de hand op maatschappelijk gebied wegen te zoeken die 'te doen' zijn.

En zoals de beste gidsen ook luisteren naar bemerkingen en voorstellen, zo staat HET ALLERLAATSTE WOORD te uwer beschikking om *De gids op maatschappelijk gebied* van repliek te dienen, suggesties te doen of opinies te laten worden. Maak er gebruik van. Uit verontwaardiging om feiten of ontwikkelingen op maatschappelijk gebied.